

Arkivsak-dok. 26/06294-1
Saksbehandler Jørgen Skofterud

Saksgang
Formannskapet 2023 - 2027

Møtedato
26.03.2026

Sak nr.
53/26

Oppstartsnotat endring i lov om offentlige anskaffelser

Saksordførersak.

Saksordfører: Svein Larsen

Medsaksbehandlere:

Saksordførers innstilling:

Legges fram i møtet

Vedlegg:

Sammendrag:

Stortinget har vedtatt omfattende endringer i lov og forskrift om offentlige anskaffelser, med virkning fra 01.07.2026. Endringene innebærer blant annet nytt innslagspunkt på 500 000 kroner, forenkling under EØS-terskelverdi, tydeligere krav til klima og miljø, sterkere vekt på sikkerhet og beredskap, og at Norgesmodellen innføres som lovpålagte seriositetsbestemmelser.

Som følge av lovendringene må Sarpsborg kommune revidere både plattform for anskaffelser og anskaffelsesreglementet. Dette er nødvendig både for å sikre etterlevelse av nytt regelverk og for å tydeliggjøre roller, ansvar og rutiner for gjennomføring og oppfølging av kommunens anskaffelser. Arbeidet vil omfatte tilpasning av strategiske mål, rutiner, kontraktsbestemmelser og malverk, samt etablering av tydelige retningslinjer for kontraktsoppfølging. Kontraktene skal i tillegg inneholde egnede sanksjoner ved brudd på kontraktsvilkår om samfunnshensyn, og oppfølgingen skal bygge på dokumentert kontroll.

Revideringen gjennomføres innenfor rammene i kommunens planstrategi for 2024–2028.

Utredning:

Sarpsborg kommunes Plattform for anskaffelser (vedtatt 15.09.2022) og anskaffelsesreglement (godkjent 19.07.2023) skal revideres minimum hvert fjerde år. Prinsipielle endringer skal behandles politisk.

Stortinget har nå vedtatt større endringer i anskaffelsesregelverket, både i lov og forskrift om offentlige anskaffelser, som trer i kraft 01.07.2026. På denne bakgrunn er det behov for å foreta en revisjon av Sarpsborg kommunes styringsdokumenter innen offentlige anskaffelser,

herunder Plattform for anskaffelser og anskaffelsesreglementet. Revideringen samsvarer med Sarpsborg kommunes planstrategi, hvor «Plattform for anskaffelser» er planlagt revidert for å styrke økonomistyring, internkontroll og kontraktsoppfølging.

De foreslåtte endringene er en videreføring av arbeidet fra revisjonen i 2021–2022, men løftes inn i et nytt nasjonalt regelverk hvor flere av virkemidlene nå er lovpålagte minstekrav; retning og formål er dermed de samme, mens terskler og plikter er tydeligere regulert i anskaffelseslovens §§ 5a–5p.

Lovendringene innebærer større endringer i hvordan offentlige oppdragsgivere skal organisere og gjennomføre anskaffelser. Innslagspunktet for loven økes fra 100 000 kroner til 500 000 kroner (ekskl.mva), med mulighet for justering hvert tredje år. Dermed vil kjøp under denne grensen ikke omfattes av anskaffelsesregelverket, men fortsatt følge saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven. Regelverket under EØS-terskelverdiene (varer/tjenester under 2,2 mill) forenkles, og i tillegg innføres det tydeligere krav knyttet til klima og miljø, samt sikkerhet og beredskap. Lovendringene skal også legge bedre til rette for innovative anskaffelser.

I tillegg blir Norgesmodellen kodifisert i anskaffelsesloven. Bestemmelser om faglært arbeidskraft, begrensning til maksimalt to ledd i leverandørkjeden i bygg- og anlegg samt renhold, krav om lærlinger der vilkårene etter loven er oppfylt, og tydelige krav til lønns- og arbeidsvilkår, HMS-kort, obligatorisk tjenstepensjon (OTP) og bankbetaling, vil som følge av dette bli obligatoriske og gis en enhetlig fortolkning i offentlige virksomheter. Det innføres også krav til dokumentasjon av skatte- og avgiftsforhold.

Ny § 5a i anskaffelsesloven pålegger offentlige myndigheter å ha en anskaffelsesstrategi som ivaretar samfunnshensynene. **Plattform for anskaffelser** i Sarpsborg kommune må derfor revideres for å implementere disse lovendringene. Endringene er til dels betydelige, og vil kreve tid, ressurser og god planlegging å gjennomføre i praksis. Det vil derfor være nødvendig å utarbeide en tydelig strategi og eventuelt handlingsplaner for å sikre at kommunens praksis tilpasses de nye kravene. Dette arbeidet skal samordnes med kommunens øvrige plan- og styringssystem. I tråd med loven skal oppdragsgiver føre nødvendig kontroll med at kontraktsvilkår om samfunnshensyn etterleves, og kontraktene skal inneholde egnede sanksjoner ved brudd. Lovens avgrensninger for forsynings- og konsesjonskontrakter vil bli tatt hensyn til i malverk og rutiner.

Anskaffelsesreglementet har også behov for revisjon for å sikre en enhetlig, omforent og forutsigbar praksis i Sarpsborg kommune. Rolle- og ansvarsfordelingen i anskaffelsesprosessen og i kontraktsoppfølgingen må tydeliggjøres, slik at alle kjenner til hvilke nye krav som stilles til de ulike rollene. En viktig lovendring er kravet om at det skal føres nødvendig kontroll for å sikre at kontraktsvilkårene etterleves. Dette forutsetter tydelige rutiner for kontraktsoppfølging, som må prioriteres i implementeringen. Videre vil kommundirektøren påse at maler og rutiner oppdateres slik at lov- og forskriftsendringene blir innarbeidet på en konsistent måte i Sarpsborg kommunes praksis. Planstrategien legger samtidig føringer for effektiv ressursbruk og for å vurdere samarbeid og samordning med Fredrikstad der det er hensiktsmessig. Sanksjonsbestemmelser for brudd på kontraktsvilkår om samfunnshensyn innarbeides i standardkontraktene.

Revideringen av styringsdokumentene gjennomføres innenfor rammene i kommunens planstrategi for 2024–2028, som vektlegger effektiv ressursbruk i plan- og styringsarbeidet.

Lovendringene trer i kraft 01.07.2026. Kommunedirektøren har som intensjon å fremme et forslag til reviderte styringsdokumenter til politisk behandling i juni. Disse vil så bli sendt på høring. Saken vil da trolig kunne sluttbehandles av bystyret i september.

Konsekvenser økonomi, miljø og folkehelse:

Økonomi:

Tydeligere seriøsitetskrav og krav til systematisk kontraktsoppfølging vil kunne bidra til at kommunen i større grad oppnår de leveransene kommunen faktisk bestiller, og reduserer risikoen for feilfakturerings, mangelfullt arbeid og bruk av useriøse aktører. Implementeringen av nytt regelverk vil kreve ressurser i form av opplæring, oppdatering av prosedyrer, rutiner og etablering av kontrollmekanismer. Dette må ses opp mot potensialet for mer effektive prosesser og bedre kvalitet i tjenestene over tid. Vekten på stram og målrettet ressursbruk er i tråd med planstrategiens beskrivelse av et krevende økonomisk handlingsrom og behov for effektivisering i plan- og styringsarbeidet. Kravet til nødvendig kontroll og egnede sanksjoner vil kunne kreve noe styrket kapasitet i kontraktsoppfølgingen.

Miljø:

Tydeligere og mer innarbeidede miljøkrav vil styrke kommunens mulighet til å redusere miljøbelastningen knyttet til kjøp av varer og tjenester, og samtidig bidra til å oppfylle nasjonale og lokale mål. Dette er i samsvar med planstrategiens prioritering av klima- og energiområdet og nullvekstmålet i byvekstavtalen for Nedre Glomma, som anskaffelser kan støtte gjennom relevante krav og kontraktsoppfølging. Kravet om minst 30 prosent klima- og miljøvekting i kunngjøringspliktige anskaffelser – eller tilsvarende effekt gjennom krav i spesifikasjonen med begrunnelse – forventes å styrke kvaliteten i miljøvurderingene.

Folkehelse:

Folkehelsevirkninger følger primært indirekte av seriøsitetskrav, bedre arbeidsforhold og miljøtiltak, samt av økt kvalitet i anskaffelser som berører helse- og omsorgstjenester. Dette harmonerer med planstrategiens vektlegging av å forsterke det systematiske folkehelsearbeidet og å forebygge utenforskap. Samlet sett forventes positive effekter, med omfang avhengig av anskaffelsens art.

Kommunedirektørens anbefaling:

Sarpsborg kommune igangsetter revisjon av Plattform for anskaffelser og anskaffelsesreglement for å sikre at kommunens praksis er i samsvar med nytt nasjonalt anskaffelsesregelverk fra 01.07.2026. Revideringen skal tydeliggjøre roller og ansvar, innarbeide lovpålagte krav og sikre en helhetlig og effektiv anskaffelsespraksis i kommunen. Oppstartsnotatet legges til grunn for det videre arbeidet med revideringen.